Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

VASTINE

Hallitusneuvos Jarmo Tiukkanen
Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

5.10.2026

VN/12/2026
VN/12/2026-TEM-95

HE 79/2026 vp

Hallintovaliokunnalle

Työ- ja elinkeinoministeriön vastine HE 79/2026

Viite: Hallintovaliokunta tiistai 6.10.2026 klo 12.30 / HE 79/2026 vp / Asiantuntijapyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö toimittaa vastineen asiassa HE 79/2026 vp. Ministeriö on käynyt keskusteluja vastineen laadinnassa sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston edustajien kanssa sekä on ollut yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriön edustajien kanssa.

Valiokunnalle esitetyistä lausunnoista

Sosiaali- ja terveysministeriö on todennut, että esityksen mukaan perustoimeentulotukeen turvautuminen on opiskelijoiden keskuudessa noussut esiin vain hyvin marginaalisena ilmiönä. Se kiinnittää kuitenkin huomiota esityksessäkin tunnistettuun riskiin, että henkilö tai kotitalous saattaa jättää hakematta perustoimeentulotukea ilmeisestä tarpeesta huolimatta, mikäli oleskeluluvan säilyttämistä pidetään ensisijaisena. Tällöin vaarana on, ettei kotitalouden toimeentulo-ongelmiin päästä puuttumaan riittävän varhaisessa vaiheessa, vaan tilanteet voivat ajan myötä kärjistyä ja monimutkaistua.

Poliisihallitus on todennut, ettei se näe tarkoituksen mukaisena karkottaa maasta opiskelijaa, jonka opinnot etenevät suunnitellusti, jos hän henkilökohtaisten painavien syiden vuoksi on turvautunut toimeentulotukeen, jos muunlaista vilpillisyyttä maassa oleskelun oikeudellisuuden puolesta ei ole havaittavissa. Se näkee tärkeänä poistaa maasta sellaiset ulkomaalaiset, joiden toiminta on vilpillistä tai on havaittavissa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden tai kansallisen turvallisuuden vaaraa. Myös toimeentulotuen saaja tulee poistaa maasta, jos hän toimii vilpillisesti tai tuella eläminen on toistuvaa.

Suomen lukiolaisten liitto kiinnitti huomiota yksin alaikäisenä opiskelemaan tulevien opiskelijoiden asemaan. Oppilaitosten mukaan kolmansista maista yksin tulleet opiskelijat tarvitsevat paljon tukea vieraassa maassa elämiseen ja yhteisöön kiinnittymiseen, eikä pienillä paikkakunnilla välttämättä riitä osa-aikaisia työpaikkoja nuorille toimeentulon turvaamiseen.

Suomen ylioppilaskuntien liitto totesi, että toimeentulotukeen turvautuminen väliaikaisesti ennakoimattomissa elämäntilanteissa ei saa johtaa oleskeluluvan perumiseen.

Arene piti toimeentuloedellytyksen valvontaa ja väärinkäytöksiin puuttumista perusteltuna. HE 79/2026 vp:n toimivuus riippuu kuitenkin siitä, että toimeentulotukeen turvautumisen oikeusvaikutus määräytyy 12 §:n 1 ja 4 momenttia yhdessä soveltaen. Yksittäinen heräte voi käynnistää harkinnan, mutta päätöksen tulee perustua opiskelijan tilanteen yksilölliseen kokonaisarvioon.

Unifi katsoi, ettei lyhytaikaisen toimeentulotukeen turvautumisen tulisi katkaista oleskelun edellytyksiä ja että uudistuksen vaikutukset Suomen maakuvaan ja houkuttelevuuteen opiskelumaana ovat todennäköisesti kielteiset. Jos opiskelijan oleskelulupa kesken opintojen peruutetaan, ovat opinnot

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Työ- ja elinkeinoministeriö PL 32 00023 Valtioneuvosto	 Aleksanterinkatu 4 Helsinki	 0295 16001 +358 295 16001	 	 kirjaamo.tem@gov.fi www.tem.fi

vaarassa keskeytyä tai viivästyä, mikä johtaa epätarkoituksenmukaiseen resurssien käyttöön ja hallinnollisen työn lisääntymiseen. Unifi piti tärkeänä, että opiskelijoilla on Suomeen saapuessaan käytettävissään selkeä ja realistinen tieto siitä, mitkä ovat Suomessa oleskelun, opiskelun ja työnteon taloudelliset edellytykset.

Kela lausui kolmannesta maasta tulevan opiskelijan oikeuksista Kelan etuuksiin sekä laillisesta oleskelusta ja oleskelulupaedellytyksestä. Kela piti esitettyä menettelyä toimeentulotukitietojen siirtämiseksi Maahanmuuttoviraston käyttöön jo olemassa olevia nykyisiä tiedonsiirtoratkaisuita hyödyntäen erittäin perusteltuna.

Maahanmuuttovirasto kannatti ehdotettuja lakimuutoksia, koska se katsoo niiden selkeyttävän opiskelijan oleskeluluvan uusimista ja peruuttamista koskevaa harkintaa, ja pyysi, että ehdotettua siirtymäsäännöstä täsmennetään vielä, jotta olisi selvää, mihin kaikkiin tilanteisiin ehdotettu laki soveltuu.

Sisäministeriö esitti teknisiä muutoksia. Se pyysi täsmentämään ehdotuksen tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 4 momentin ja ulkomaalaislain välistä suhdetta, 12 §:n 4 momentin ehdotusta lapsen edun osalta ja siirtymäsäännöstä.

Oikeusministeriö lausui, että se on lausunut esityksestä valmisteluvaiheessa, ja oikeusministeriön kommentit on otettu asianmukaisesti jatkovalmistelussa huomioon, eikä sillä siten ole asian käsittelyn tässä vaiheessa lausuttavaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että valiokunnalle annetuista lausunnoista ei aiheudu muutosta esitykseen, paitsi sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston lausuntojen johdosta.

Lisäksi valiokunnassa 30.9.2026 käydyn keskustelun johdosta seuraavassa on kuvattu tarkemmin lapsen edun huomioon ottamista erilaisissa tilanteissa sekä oleskeluluvan peruuttamisharkinnasta ja siihen liittyvästä karkottamismenettelystä. Tarkoitus on yrittää hahmottaa selkeämmin, ettei luvan peruuttaminen ja maasta poistaminen ole suoraviivaista tai automaattista, vaan pikemminkin sellaista, että Maahanmuuttoviraston tulee voida arvioida, ovatko oikeudelliset perusteet, jotka kestävät myös muutoksenhakumenettelyn, olemassa peruuttaa oleskelulupa ja karkottaa opiskelija ja tämän perhe. Maahanmuuttoviraston tulee myös huomioida, onko yksittäisessä tapauksessa tosiallista maasta poistamisen mahdollisuutta, kuten Poliisihallituskin lausunnossaan kirjoitti.

Lapsen edun huomioon ottamisesta

Ehdotuksen mukaan tutkija- ja opiskelijalain 12 §:n 1 momentin sanamuoto on ehdoton ”on peruutettava…”, mutta sen 4 momentin mukaan kuitenkin päätöksenteossa tulisi ottaa huomioon lapsen etu ja tapauksen erityiset olosuhteet kokonaisuudessaan sekä noudatettava suhteellisuusperiaatetta.

Tutkija- ja opiskelijalain 12 §:n 4 momenttia sovellettaessa on ajateltavissa ainakin kaksi erilaista tilannetta:

1) Alaikäiselle yksin tulleelle lapselle on myönnetty oleskelulupa opiskelun perusteella ja hänellä ilmenee toimeentulovaikeuksia, jolloin hän on turvautunut toimeentulotukeen. Tilanne on hankala lapsen osalta jo siitä syystä, että hän on maassa ilman omaa huoltajaansa, mutta sitä suuremmalla syyllä lapsen edun tulee painaa harkinnassa sen puolesta, että oleskelulupaa ei peruutettaisi. Joissakin tilanteissa tosin voi olla myös tosin lapsen edun mukaista palata kotimaahansa vanhempiensa luokse.

Alun perin, kun ensimmäistä oleskelulupaa opiskelun perusteella on haettu ja oleskelulupa on myönnetty, oleskeluluvan myöntämisen edellytysten on tullut täyttyä, jolloin riittävästä toimeentulosta on esitetty selvitys. Jos luvan myöntämisen edellytykset eivät joltain osin olisi täyttyneet, olisi hakemus hylätty, eikä tällöin myöskään lapsen etu olisi kääntänyt päätöstä myönteiseksi. Opiskelun perusteella haetussa oleskelulupaharkinnassa, kuten ei lähtökohtaisesti muissakaan lupaperusteissa, lapsen edun huomioon ottamisella ei lähtökohtaisesti tarkoiteta, että jostakin luvan myöntämisen edellytyksestä luovuttaisiin. Oleskeluluvan myöntäminen edellyttää, että sen edellytykset tulee täyttää täysimääräisesti. Alaikäisen yksin toisen asteen koulutukseen hakevan (tai tälle haettua) oleskelulupahakemusta arvioitaessa ei oleskeluluvan myöntäminen välttämättä kaikissa tilanteissa ole lapsen edun mukaista, erityisesti jos on nähtävissä, että esimerkiksi hakijan toimeentulo ei olisi turvattu tai lapsi muuten joutuisi maassa haavoittuvaan asemaan.

2) Opiskelija on aikuinen, jolla on perhettä maassa, puoliso perhesideperusteisella luvalla, kuten myös perheeseen kuuluvat lapsi tai lapset. Tutkija- ja opiskelijalain 12 §:ssä säädetään opiskelun perusteella myönnetyn oleskeluluvan peruuttamisesta. Perheenjäsenten luvat on myönnetty saman lain 16 §:n nojalla ja ovat riippuvaisia perheenkokoajan eli opiskelijan oleskeluluvasta. Jos perhe turvautuu toimeentulotukeen, nousisi se Maahanmuuttovirastossa tarkasteluun, koska toimeentulotuki on perhekohtaista.

Jos opiskelijan oleskeluluvan myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, ei ulkomaalaiselle lähtökohtaisesti olisi edellytyksiä myöntää uutta oleskelulupaa opiskelun perusteella. Päätösharkinnassa selkein lienee tilanne, jossa opiskelija olisi lopettanut opinnot kesken tai ei olisi maksanut lukuvuosimaksuja, jolloin hän olisi menettänyt opiskelupaikkansa/opinto-oikeutensa, jolloin uuden oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä opiskelun perusteella ei olisi enää käsillä. Tällöin ulkomaalaisella tulisi olla muu peruste maassa oleskelun jatkamiseksi. Jos kyse olisi pelkästään toimeentuloedellytyksen täyttämättä jättämisestä ja toimeentulotukeen turvautumisesta, tilannetta olisi tällöinkin arvioita kokonaisuudessaan, suhteellisesti ja ottaen huomioon lapsen etu. Tällöin tulkinta voisi olla, että lapsen etu edellyttää maassa oleskelun jatkamista, jolloin perheenkokoaja voisi jatkaa opintojaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, viitaten myös oikeusministeriön lausuntoon, että lapsen etu on otettu sääntelyehdotuksessa asianmukaisesti ja riittävän tarkasti huomioon, eikä sen osalta ole tarvetta muuttaa esimerkiksi lakiehdotuksen 12 §:ää eikä sen 4 momenttia.

Oleskeluluvan peruuttamisesta ja karkottamisesta

Oleskeluluvan peruuttaminen ja uuden oleskeluluvan myöntäminen on aina yksilöllistä harkintaa. Jos oleskelulupa peruutetaan tai uusi oleskelulupa jätetään myöntämättä, samanaikaisesti päätetään karkottamisesta, jos mitään perustetta maassa oleskelulle ei ole käsillä. Voi siis olla esimerkiksi tilanne, jossa oleskelulupa peruutetaan, mutta ulkomaalaiselle myönnetään oleskelulupa toisella perusteella tai hän hakee oleskelulupaa toisella perusteella, esim. perhesiteen perusteella, ja oleskelulupa myönnetään, eikä häntä siksi karkoteta.

Eduskunnalle 10.9.2026 annetussa esityksessä HE 161/2026 vp todetaan opiskelun perusteella myönnettyjen oleskelulupien peruuttamisista haavoittuvuusselvityksen[1] pohjalta seuraavaa: ”Peruuttamisharkintoihin liitettyjen asiasanojen perusteella yleisin syy harkinnan avaamiselle on se, että henkilö on lopettanut opinnot. Tämän jälkeen yleisimmät syyt ovat opintojen etenemättömyys tai henkilön oleskelu maassa muuta tarkoitusta kuin opiskelua varten. Opiskelijoiden toimeentuloon tai hakemusvaiheessa ilmoitettujen varojen epäselvyyksiin liittyvät haasteet eivät merkittävästi näy automaattisen jälkivalvonnan pohjalta avatuissa peruuttamisharkinnoissa. Peruutusharkintojen asiasanojen mukaan toimeentulotukeen turvautuminen on liittynyt vain noin 60 asiaan. Opiskelijat ovat todennäköisesti tietoisia siitä, että toimeentulotukeen turvautuminen voi johtaa luvan peruuttamiseen, mikä voi vähentää halukkuutta tuen hakemiseen, vaikka siihen olisi tarvettakin. Toimeentuloon liittyvät ongelmat voivat näkyä tilastoissa kuitenkin välillisesti esimerkiksi opintojen etenemättömyyden tai työntekijäksi siirtymisen myötä.”

Ennen karkottamista koskevaa päätöksentekoa Maahanmuuttoviraston tulee ottaa huomioon, onko tapauksessa edellytyksiä tehdä maasta poistamista koskevaa päätöstä. Päätöksenteossa otettavista seikoista säädetään ulkomaalaislain 146 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan käännyttämistä, maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja sen pituutta harkittaessa on otettava kokonaisuudessaan huomioon päätöksen perusteena olevat sekä muut asiaan vaikuttavat seikat. Harkinnassa on erityisesti otettava huomioon lapsen etu, perhe-elämän suoja, ulkomaalaisen oleskelu Suomessa sekä hänen siteensä Suomeen ja kotimaahansa. Rikolliseen toimintaan perustuvassa asiassa on lisäksi otettava huomioon teon vakavuus sekä siitä yleiselle tai yksityiselle turvallisuudelle aiheutunut haitta, vahinko tai vaara.

[1] Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja - Työelämä - 2025:37 - Selvitys työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelytason haavoittuvuuksista, Työryhmän loppuraportti: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/af572d09-d2e4-4bf8-90a8-edd9d4a82a11/content

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo sääntelyllä tarkoitettavan, että toimeentulotukeen turvautumista tulee arvioida 12 §:n 4 momentissa säädetyllä tavalla ja myös ottaen huomioon ulkomaalaislain karkottamista koskeva sääntely.

Ehdotukset esitykseen sisältyvien säännösten täsmentämiseksi

Seuraavaksi esitetään lausuntojen perusteella, erityisesti Maahanmuuttoviraston ja sisäministeriön esittämien seikkojen osalta muutosehdotukset.

1) Siirtymäsäännös

Ehdotetaan, että siirtymäsäännös muutetaan kuulumaan seuraavasti (muutos kursivoitu):

> Oleskelulupaa ei saa peruuttaa eikä uutta oleskelulupaa jättää myöntämättä yksin sillä perusteella, että opiskelija on tilapäisesti turvautunut toimeentulotukeen ulkomaalaislain (301/2004) 39 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla ennen tämän lain voimaantuloa*, eikä myöskään tilanteessa, jossa* toimeentulotukipäätöksen vaikutukset ulottuvat lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

Sääntelyllä tarkoitettaisiin, että ennen lain voimaantuloa tapahtunut turvautuminen toimeentulotukeen ulkomaalaislain 39 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla ei voi olla opiskelijalle ja tämän perheelle haitaksi, kun ehdotettua tutkija- ja opiskelijalain 12 §:n 1 momentin 2 kohtaa sovellettaisiin. Määräävää olisi toimeentulotukeen turvautumisen hetki ennen lain voimaantuloa riippumatta siitä, mitä toimenpiteitä toimeentulotukeen turvautumiseen liittyisi vielä lain voimaantulon jälkeen. Tällöin siis voimassa olevan ulkomaalaislain 39 §:ää sovellettaisiin siihen asti, kunnes toimeentulotukipäätös ja sen vaikutukset ovat päättyneet tai ovat lopulliset.

Sääntelyä sovellettaisiin sen voimaantulon jälkeen kaikkiin opiskelun perusteella myönnettyihin oleskelulupiin, vaikka ne olisi myönnetty ennen lain voimaantuloa. Näin siksi, että toimeentulotukeen turvautumiseen kohdistuu jälkivalvontaa jo tälläkin hetkellä, ja opiskelijan ja tämän perheen tulee kuitenkin oleskeluluvan myöntämisen edellytysten mukaisesti pystyä itse turvaamaan toimeentulonsa, jolloin heillä tulee olla toimeentulo omasta takaa olemassa. Näin myös vältetään epäselvyydet, joissa oleskelulupahakemus saatetaan tarkoituksella puutteellisin tiedoin vireille ennen lain voimaantuloa ja sitä täydennetään lain voimaantulon jälkeen.

2) Toimeentuloedellytystä koskeva säännös

Ehdotetaan, että lakiehdotuksen 7 §:n 4 momentti muutetaan kuulumaan seuraavasti (muutos kursivoitu):

> Kolmannen maan kansalaisen toimeentulon on oltava turvattu ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti koko oleskeluluvan voimassaolon ajan *siten, että sen 3 momenttia ei kuitenkaan sovelleta siltä osin kuin siinä säädetään tilapäisestä turvautumisesta toimeentulotukeen*.

Jotta ulkomaalaislain 39 §:n ja tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 4 momentin soveltaminen olisi selkeää, eikä aiheuttaisi ristiriitaisuuksia, ehdotetaan, että mainittua 7 §:n 4 momenttia täsmennettäisiin. Momentissa säädettäisiin, että toimeentulon tulee olla turvattu koko oleskeluluvan voimassaolon ajan ulkomaalaislain 39 §:n mukaisesti, kuitenkin siten, ettei sen 3 momenttia tietyiltä osin sovellettaisi. Toimeentulotukeen turvautumisen osalta säädettäisiin täsmentäen, ettei 39 §:n 3 momenttia sovellettaisi siltä osin kuin siinä säädetään, ettei tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen ole jatkoluvan myöntämisen esteenä.

Keskeistä on, että opiskelijalla on käytössään riittävät varat, joilla hän tulee Suomessa toimeen. Sääntelytapa tarkoittaisi, että ulkomaalaislain 39 §:ää sovellettaisiin, mutta sen 3 momentin soveltamisen osalta säädettäisiin toisin. Pykälän 1 momentissa säädetään, että toimeentulon tulee olla turvattu ja myös, että toimeentuloedellytyksestä voidaan yksittäisessä tapauksessa poiketa, jos siihen on poikkeuksellisen painava syy tai lapsen etu sitä vaatii. Pykälän 2 momentissa säädetään, millä varojen ja tulojen lähteillä toimeentulo katsotaan turvatuksi. Lisäksi siinä säädetään hallituksen esityksen tavoitteen mukaisesti, että toimeentulo katsotaan turvatuksi siten, että ulkomaalaisen ei voida olettaa joutuvan toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitetun toimeentulotuen ja että tällaisena etuutena ei pidetä kustannuksia korvaavia sosiaaliturvaetuuksia. Pykälän 3 momentin

osalta säädettäisiin poikkeus siten, ettei tilapäinen turvautuminen toimeentulotukeen tulisi enää sovellettavaksi. Pykälän 4 ja 5 momentit myös tulisivat sovellettavaksi, vaikka on 4 momentin osalta huomattava, että tutkija- ja opiskelijalain 7 §:n 3 momentissa säädetään nimenomaisesti opiskelijoita koskien toimeentuloa koskevien selvitysten esittämisestä. Sen mukaan oleskeluluvan myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelija esittää selvityksen turvatusta toimeentulosta ensimmäiseksi vuodeksi, ja jos oleskelulupaa haetaan lyhyemmäksi ajaksi kuin vuodeksi, opiskelijan tulee esittää selvitys turvatusta toimeentulosta koko oleskeluluvan keston ajaksi.

Valiokunnassa esille nousseet kysymykset

1) Minkälaisia tapauksia toimeentulotukeen turvautumiset ovat ja kuinka moni niistä olisi tullut harkintaan jo voimassa olevan lain aikana?

Maahanmuuttoviraston mukaan toimeentulotukea saaneiden opiskelijoiden oleskeluluvalla oleskelevien toimeentulotuen määrät vaihtelevat kymmenistä euroista satoihin euroihin. Kuitenkaan toimeentulotuen määrään ei päätösharkinnassa ole yleensä kiinnitetty huomiota, koska arvioitaessa ulkomaalaislain 39 §:ssä säädetyn toimeentuloedellytyksen täyttymistä olennaista on se, onko ulkomaalaisen turvautuminen toimeentulotukeen ollut tilapäistä.

Pääasiassa herätteiden tapaukset ovat sellaisia, joissa toimeentulotukea on haettu kerran, mutta monissa tapauksissa Kela ei ole myöntänyt toimeentulotukea. Viraston oleskelulupien jälkivalvonta -prosessissa on katsottu, että yhden tai korkeintaan kahden myönteisen toimeentulotukipäätöksen saaminen voidaan arvioida olevan tilapäistä tukeutumista toimeentulotukeen ulkomaalaislain 39 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla, minkä vuoksi näissä ei yleensä ole aloitettu peruuttamisharkintaa. Jos opiskelijan oleskeluluvalla oleskelevalla toimeentulotukihakemuksia on useampia tai Kelasta on saatu tukea, peruuttamisharkinta on aloitettu ja yleensä niissä tapauksissa oleskelulupa on myös peruutettu.

Maahanmuuttovirasto ei pysty tarkasti arvioimaan sitä, kuinka monessa tapauksessa olisi aloitettu peruuttamisharkinta ehdotetun lain perusteella, koska se vaatisi tapausten manuaalista tarkastelua. Oleskelulupien jälkivalvonta -prosessissa arvioitiin kuitenkin, että huomattavasti suuremmassa osassa kuin nykyisin olisi ehdotetun lain perusteella aloitettu peruuttamisharkinta.

2) Kuinka paljon on väärinkäytöksiä/väärennettyjä asiakirjoja?

Valiokunnassa 30.9. opetus- ja kulttuuriministeriölle osoitettiin kysymys, kuinka paljon väärinkäytöksiä/väärennettyjä asiakirjoja on. Valiokuntakäsittelyn jälkeen ministeriöiden välisissä keskusteluissa todettiin, että Maahanmuuttovirastolla on parempi tieto asiasta, mistä syystä alla olevat tiedot ja tilastot on saatu sieltä.

Maahanmuuttoviraston mukaan väärennökset liittyvät lähtökohtaisesti toimeentuloa koskeviin asiakirjoihin. Jos päätös on tehty väärennöksen perusteella, se on varmasti pääosin myös valittu kielteisen perusteeksi. Koska päätöksentekijä valitsee UMA:ssa manuaalisesti vain yhden päätösperusteen, päällekkäisyyttä ja virheitä voi olla. UMA:an merkittyjen päätösperusteiden avulla saadaan alla olevat tilastot.

Taulukko: Opiskelijoiden ensimmäisiä ja jatkolupia koskevista kielteisistä päätöksistä

Päätösperuste	**2025**	**1–9/2026**
K: toimeentulo ei turvattu	550	515
K: muutettu tai väärennetty asiakirja	134	191
Yhteensä	684	706

Lisäksi Maahanmuuttoviraston mukaan on syytä huomioida, että kielteisen päätöksen perusteena voi olla se, että toimeentuloa koskevat asiakirjat eivät ole uskottavia, mutta ei ole riittävästi näyttöä siitä, että ne olisivat väärennettyjä, jolloin päätösperuste on se, että toimeentulo ei ole turvattu.

Asiakirjaväärennöksiä on selvitetty myös edellä mainitussa haavoittuvuusselvityksessä. Asiakirjojen alkuperän ja sisällön varmentamisessa on haasteita niin toimeentuloasiakirjojen kuin muidenkin oleskelulupamenettelyssä esitettävien asiakirjojen osalta. Ilmiö ei ole spesifi juuri opiskeluperusteiselle maahanmuutolle, vaan sama ongelma liittyy myös esimerkiksi perhesideasiakirjoihin. Vuonna 2024 tehtiin 207 kielteistä opiskelulupapäätöstä tapauksissa, joissa oli esitetty väärennetty asiakirja. Sen lisäksi Maahanmuuttovirasto tutkii runsaasti asiakirjoja, joiden osalta on epäily väärennöksestä, mutta sitä ei voida osoittaa.

Maahanmuuttoviraston havaitsemia hakemusten liitteenä on laaja kirjo sähköisiä väärennöksiä. Käytännössä mikä tahansa sähköinen asiakirja voi olla väärennetty tai muunneltu. Lukumääräisesti näitä ilmenee eniten opiskelijan oleskelulupien käsittelyn yhteydessä, jossa on havaittu mm. väärennettyjä oppilaitosten tutkintotodistuksia ja hyväksymiskirjeitä, sponsorikirjeitä, sairasvakuutuksia ja todistuksia lukukausimaksujen maksamisesta.

Opiskelijahakijoiden joukossa korostuvat myös tietyt maat, joista saatu asiakirjanäyttö on vaikeasti tutkittavaa. Maahanmuuttovirastossa on kuitenkin panostettu asiakirjatutkintaan ja lisäksi virastossa on asiakirjatutkintaan liittyen oma erityisylitarkastaja. Yleensä mallikappaleita on esimerkiksi matkustusasiakirjoista ja henkilöllisyysasiakirjoista, mutta kaikkiin asiakirjoihin ei kuitenkaan ole olemassa mallikappaleita, joita vasten verrata esitettyjä asiakirjoja. Edustustoilla on tärkeä rooli asiakirjatutkinnassa hakemuksia vastaanottaessaan ja asiakirjat päätyvät Maahanmuuttovirastossa tarkempaan tutkintaan usein edustuston tekemien havaintojen perusteella. Agenttien käyttö vaikuttaa useissa lähtömaissa merkittävästi väärennettyjen asiakirjojen yleisyyteen, sillä agentit kauppaavat hakijoille mm. väärennettyjä tiliotteita.